

תוספות ברכה על מדבר ע"ז, כ"ב

ומתני ערבות, מכובא רשותם בטהדרין (כ"ז סע"ב) על הפסוק בפרק מהרשה בתקה (כ"ו ל"ז) וכשלו איש באחיה, איש בעז אחיה, מלמד שכלה ערבבים כמכו בעקב הצעיר ותאות, או לרוגלי עוזר או עוני, כי שניות עליילים לשבב חטא ועון, ננדיע, אבל בכל זאת החוטא הזה אף כי פרץ גדר בבודרבי המורה והמצה, עט"י כן נשאר בכל היהודות ונזהב רך לפומות ומכמו שאמרו (סנהדרין מ"ג א') ירושל' עט"י שחטא ישראל והוא פנוי שבידיו לשוב בתשובה ושב ורופא לך. ובמצב זה שיניך ערבות, כי מכיוון שישב הרי הוא ככל ישראל ולא כן זה הפוץ גדר עט"י רוח בכירה בעיקר, ואני מודה כל באיה (משלהי ב' י"ט) כמו שהיא יוסדי ועקר הדת. ועל כותה נאמר (עמין עז' ז"א), ואיש כוה נזהב כמו שיצא מכל האומה וכאבר הנחצר מן כותה ייחס לנו ולכן בחוטא כותה אין שייך ערבות, אך ישב עז' שא.

והנה ירושה, כי קרה וודעתו שרצו גדר האמונה קולת וכפרו בה בכתורה ובכל המסתער מאמונה, ולכן נמשבו כמו יצאו מכלל האומה, אין לה לאוֹתָה, לכל ישראל, כל יהושׁ וכל נגיעה אליו, ומילא לא שידר בו ערבות מכל ישראל, וגם מילא לא שידר שתענש עבורי האומה כולה כמבאור.

ולכן שיפר הימה משה ואמר, האיש אחד יחתט חטא כוה אשר כי פרפר מכלל ישראל ועל כל העדה תקצוף, מטעם ערבות, בעוד שבאיון בזיה לא שידר ערבות.

אתה של עשה מבואר בפרק תולדות (כ"ז ל"ד) ויזעק צעקה גדולה
בשביל זה צעקו יהודאים בימי המן (מ"ר פ' חולדות, ס"ג).
ובשביל שלש דמעות שחורייד עשו על שקיבל יעקב את הברכות
ענין ישראל ולולגות דמנות בכל יום (מדרש תהילים, כ').
וכן לעניין הטבה וחוכות. בשבייל זנות אחד של יחיד יונכו דורותיהם
ובאבאים אחריע, כמו:
בשער ארבעה פסיות שלוה פרעה לאברהם (פ' לד) ונתחבבדו אליו
למשפחו (ו). ישראל במצרים ארבע מאות שנה (סוטה מ"ז ב').
ונשבר מ"ח קרבנות שהקריב במלך מזוב נכה ויצאה ממנה רות,
שהיתה בת הבן של עגנון בן בנו של בלק (שם מ"ז א').
ובשער ארבע דמעות שחוריידה ערפה בעת שנפרדה מנעמי וכחה
יצאו מאמר ארבעה גברים בימי חזקיאן לו (למשה) ויאכל לחם (פ' שמות) זכו
ובשער זישבו בלשלכת הגוינו (סנהדרין ק"ד א').
 уни בניו זישבו בלשלכת הגוינו (סנהדרין ק"ד א').

ובשכל לילהachat שקדמתה בכיריה נזקקה (בנ"ו י"ט, ס"ג) ולבסוף (עובה צעה, לקיום העולם) נוכח וקדמתה ארבעה דורות למלמות (עובה שי, הד' ושלמה, ואלו לצעירה לא ה' מלך בישראל עד רחבעם בן לולמה, שנולד לו מנעם העומנית) (ב"ק לך א').

הרבה הרכבת עניינים כאלה ונאלה בקורות עם ישראל, ומה זה בתפלא משה על העונש כאן.

ולכן נראה, אכן כונם משה בלשון זה לתחמי, אך להביע צערו על גורלם של ישראל, מאן ומעולם, אשר איש אחד חטא והקצת עלי בוגלים, ואשר כן הוא מהקי הבריאת, ובזאת ניחא הנקוד בקמ"ץ הת"א מן האייש', אשר משמעתו, שכן כן הוא.

וכך נראה שהבינו חז"ל בלשון זה שאינו לשון תמייה, כי אם מבטא

וכך נוах שהבינו חוויל בלשון זה שאינו לשון חמייה, כי אם מברשת של דאגה על דבר של צער, שכן מצינו במדרשי חזית (שהח' ט. י"א) על הפסוק אל גנית אגוז ירודה – ירדתי – על שם וירד ה' על חור סני (פ' יתרון) אגוז – אלו ישראל, ולמה נשלהו ישראל לאוגן, מה אגונו וה אמת אותה נוטל אחד מן הכרוי כולם מתגלגים, כד ישראל – איש אחד יחתט ועל כל העדה הקצת, ע"כ, הרי מפרש לשון הפסוק בניחותם, וכן אמרו בפשיותם במילתא פרשה יתרה ישראלי אחד חוטא וכולם גנוזים. נראה גם לנו שברשות הלשון ביחסותה.

יאמנים נחתמי, כי אפשר לפреш המאמר האיש אחד יחתט ועל כל העדה תלצוף – באמת בחמי ובפליאה, ולא קשה מכל מה שעחרנו מעונשים כללים עבורי חטא יהוד, יعن בעקר טעם עונש כללי הווא

האיש אחד ייחטא ועל כל העדרה תקצוף (ט"ז כ"ב)
רגילים להבין לשון זה בסוגנון תמייה, כאמור הימין, שאיש אחד
יחטא ועל כל העדרה תקצוף. אך לפיו זה ח"י צריך להיות הה"א מן האיש
מנוקדת בפתח"ח שומרה על סימן השאלת, וכמו בנתמיה (ו' י"א) האיש
כמוני יברוח, שנוקדת הה"א בפתח.

ועם זה גוף התיימתי אינט' מבוארת, כי אם נסנו לנו גורל עם ישראל מאו ומעולם, שעיל חטא איש יחיד, או אנשים יחדים יענש כל העם כולה, וכמו' ש' במאיר ויקרא פרשה ד', יישואיל אחד חוטא וכולן מרגשיןן, ולעתם תענש גם האנושיות כולה, כמו על חטא אדם וחוה באכילתם מעץ הדעת ונענשו כל באיעם להתחפש בקהלות, אنسית בקהלות אדם וגשים בקהלות חז.

ועל אשר חטא האבות בוה שלא קיבלו את תמנע אחות לוט
שבקשה להתגידי — על חטא זה נגענו כל הזרות הבאות בויה שלידת
תמנע את עמלך וצער את ישראל (סנהדרין צט ב').
ועל חטא השבטים במכירת יוספ' בורורה שי רחל במשרם כסף,
ונגנסו כל ישראל לדורות לפזרות את בכוויותיהם בחמשת שקלים, שהם
עתרים כסף (ירושלמי שקלים פ"ב ה"ג).
ועל חטא העגל שעשה דור המדבר יסבלו כל הדורות עד עולם. פמו
שאמרה, אין לך כל פורענות שבאה לעולם שאין בה חלק מעון העגל
(סנהדרין ק"ב א').
ועל אשר המרגלים הסבו לישראל לבבותם בכיה של חנוך בלילות

אחד (פרק שלח, י"ד א') הוקבעה בכיה לדורות בלילה תשעה באב, על חורבון הבית הראשון והשני (חגיגת כ"ט א').

ישראל (יהושע ז' י"א) כלומר, כל העם.

וזל חולא שלמה שנשאה בת פועה (ז' אב א' נז' ב') בים והעליה שירטונו ועלינו נבנה כרך גדול של רומי (שבת נז' ב') וממנה חרבה ירושלים וככל ישראל הלאו בגולה. וכן ידוע הדבר בפסוק ובלשון איש באחינו (פ' בחתקין, כ"ז ל"ג) איש בענו אחוי (סנהדרין ב"ז ב'), הפקידה הכלילה מעון אבות על בנות על שלשים ונעל רביעים. ובמזה עותש רבעט על סבה פרטיט באיש אחד, כי בשבייל צעקה